

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

RPW/44793/2017 P
Data: 2017-07-28

Warszawa, dnia 27 lipca 2017 r.

Sygn. akt U 1/17

dot.: VII.510.9.2017.MKS

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	2017 -07- 28
ZAL.	NR

Pan
Adam B O D N A R
Rzecznik Praw Obywatelskich

Uprzejmie przesyłam odpis postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 27 lipca 2017 r., wraz z uzasadnieniem, o niewyłączeniu sędziego Mariusza Muszyńskiego od udziału w postępowaniu w sprawie o sygn. akt U 1/17 – do wiadomości.

Przewodniczący składu orzekającego

Julia Przyłębska

Załącznik 1

POSTANOWIENIE

Warszawa, dnia 27 lipca 2017 r.

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Grzegorz Jędrejek – przewodniczący

Zbigniew Jędrzejewski – sprawozdawca

Andrzej Zielonacki,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 27 lipca 2017 r., wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 26 czerwca 2017 r. o wyłączenie sędziego Trybunału Konstytucyjnego Mariusza Muszyńskiego z udziału w rozpoznawaniu sprawy o sygn. U 1/17 dotyczącej wniosku Prokuratora Generalnego o zbadanie zgodności:

- 1) uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 listopada 2010 r. w sprawie wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego (M. P. Nr 93, poz. 1067) z art. 194 ust. 1 i art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) § 1 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej powołanej w punkcie 1 z art. 194 ust. 1 Konstytucji,
- 3) § 2 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej powołanej w punkcie 1 z art. 194 ust. 1 Konstytucji,

postanawia:

na podstawie art. 41 ust. 3 w związku z art. 39 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072) nie wyłączać sędziego Mariusza Muszyńskiego z udziału w rozpoznawaniu sprawy o sygn. U 1/17.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

W piśmie z 26 czerwca 2017 r. Rzecznik Praw Obywatelskich (dalej: Rzecznik) na podstawie art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: otpTK) w związku z art. 379 pkt 4 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.) wystąpił o wyłączenie z udziału w rozpoznawaniu sprawy o sygn. U 1/17 sędziego Mariusza Muszyńskiego. Rzecznik podtrzymał stanowisko wyrażone w sprawach o sygn. K 2/15 i o sygn. K 10/15 dotyczące konieczności wyłączenia ze składu orzekającego Trybunału Konstytucyjnego osób obsadzonych na stanowisko sędziego w sposób niezgodny z prawem. Stwierdził, że przytaczane wówczas argumenty pozostają aktualne.

Zdaniem Rzecznika, choć art. 39 ust. 1 i 2 otpTK nie reguluje sytuacji, w której w rozpoznawaniu sprawy przed Trybunałem bierze udział osoba nieuprawniona, to nie można z tego wnioskować, iż nie ma możliwości odsunięcia od orzekania w danej sprawie osoby niebędącej sędzią Trybunału. Rzecznik stwierdził, że skoro art. 39 ust. 1 i 2 otpTK dotyczy wyłączenia sędziego, to przepis ten odnosi się też – rozumując *a maiori ad minus* – do osoby wybranej na stanowisko sędziego sprzecznie z prawem.

Rzecznik przytoczył orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, które – według niego – rozstrzygnęły kwestię wadliwości wyboru Mariusza Muszyńskiego na stanowisko sędziego Trybunału Konstytucyjnego.

Rzecznik podniósł też, że wyznaczenie do składu orzekającego w sprawie o sygn. U 1/17 Mariusza Muszyńskiego budzi wątpliwości co do jego bezstronności w rozstrzyganiu sprawy ze względu na jej przedmiot, którym jest ocena uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 listopada 2010 r. w sprawie wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Stanisława Rymara, Piotra Tulei i Marka Zubika). Rzecznik twierdzi, że nie pozostaje bez wpływu na bezstronność rozstrzygnięcia tej sprawy sytuacja Mariusza Muszyńskiego, co do którego statusu prawnego jako sędziego Trybunału Konstytucyjnego wypowiedział się Trybunał w sprawach, w których orzekali sędziowie wybrani na podstawie kwestionowanej przez Prokuratora Generalnego uchwały z 2010 r. Ponadto sędzia Stanisław Rymar w zdaniu odrębnym w sprawie o sygn. P 56/14

wypowiedział się o statusie sędziego Henryka Ciocha i stwierdził, że w składzie orzekającym zasiadał on jako osoba nieuprawniona. Rzecznik stwierdził, że status prawny Henryka Ciocha, Lecha Morawskiego i Mariusza Muszyńskiego należy ocenić tożsamo. Podważenie statusu Mariusza Muszyńskiego jako sędziego Trybunału w sprawach, w których orzekali Stanisław Rymar, Piotr Tuleja i Marek Zubik, wpływa na osobisty stosunek Mariusza Muszyńskiego do tych sędziów.

Ponadto Rzecznik wskazał, że Mariusz Muszyński orzekał o wyłączeniu Stanisława Rymara, Piotra Tulei i Marka Zubika z udziału w postępowaniu w sprawie o sygn. Kp 1/17.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Kwestia wyłączenia z udziału w rozpoznawaniu sprawy sędziów Trybunału Konstytucyjnego Henryka Ciocha, Lecha Morawskiego i Mariusza Muszyńskiego jako osób nieuprawnionych do zasiadania w składzie orzekającym była przedmiotem wypowiedzi Trybunału Konstytucyjnego w postanowieniach z 15 lutego 2017 r. (sygn. K 2/15, OTK ZU A/2017, poz. 7), 8 marca 2017 r., sygn. K 24/14, i 19 kwietnia 2017 r., sygn. K 10/15, OTK ZU A/2017, poz. 27).

Trybunał w uzasadnieniach tych postanowień konsekwentnie stwierdzał, że:

1) w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym nie ma instytucji wyłączenia z udziału w orzekaniu osoby nieuprawnionej do zasiadania w składzie orzekającym. Ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: otpTK) zawiera jedynie przepisy dotyczące wyłączenia sędziego Trybunału z udziału w rozpoznawaniu sprawy. Regulacja ta jest kompleksowa i wyczerpująca (zob. dział II rozdział 3 „Wyłączenie sędziego Trybunału”, art. 39-41 otpTK).

Treść przepisów otpTK dotyczących wyłączenia sędziego wskazuje, że mają one charakter regulacji pełnej, obejmującej wszystkie wypadki wyłączenia sędziego Trybunału z orzekania w danej sprawie. W tym zakresie przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.; dalej: kodeks postępowania cywilnego) nie mają zastosowania;

2) instytucja wyłączenia z udziału w rozpoznawaniu sprawy orzekania osoby, która – zdaniem wnioskodawcy – nie jest sędzią, nie jest znana nie tylko ustawie o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, ale także kodeksowi postępowania cywilnego;

3) wbrew twierdzeniom Rzecznika zawartym we wniosku o wyłączenie, Trybunał Konstytucyjny nie wypowiedział się dotychczas prawomocnie o statusie prawnym któregośkolwiek z sędziów Trybunału. Wymienione przez wnioskodawcę orzeczenia nie rozstrzygnęły o nielegalności wyboru sędziów Trybunału Henryka Ciocha, Lecha Morawskiego i Mariusza Muszyńskiego. Przytaczane przez Rzecznika argumenty co do zgodności z prawem wyboru tych sędziów Trybunału nie znajdują odzwierciedlenia w sentencjach przywoływanych przez niego orzeczeń.

Mimo podniesionych powyżej zastrzeżeń, Trybunał uznał jednocześnie, że rozpatrywany wniosek ma walor wniosku o wyłączenie sędziego Trybunału z udziału w rozpoznawaniu sprawy z tego względu, że dotyczy on urzędującego sędziego Trybunału Konstytucyjnego. Wnioskodawca powołuje się w nim na art. 41 ust. 1 otpTK, zgodnie z którym wyłączenie sędziego Trybunału od udziału w rozpoznawaniu sprawy następuje w szczególności na uzasadniony wniosek uczestnika postępowania.

2. Trybunał podtrzymuje stanowisko zajęte w swoich wcześniejszych postanowieniach i stwierdza, że ani przepisy ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, ani przepisy kodeksu postępowania cywilnego nie przewidują instytucji wyłączenia z orzekania osoby, która nie jest sędzią.

Ponadto Trybunał po raz kolejny stwierdza, że opinia wnioskodawcy o statusie wymienionego we wniosku sędziego Trybunału jest pozbawiona prawnego uzasadnienia. Prezes Trybunału Konstytucyjnego wyznacza składy orzekające Trybunału na podstawie obowiązujących przepisów oraz aktów prawnych dokonanych przez Sejm, osobę wybraną na stanowisko sędziego Trybunału oraz Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. W myśl stosownych przepisów, sędzią Trybunału zostaje osoba wybrana przez Sejm przez indywidualny wybór na dziewięcioletnią kadencję, która złożyła ślubowanie sędziowskie wobec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Każda z osób zajmujących obecnie stanowisko sędziego Trybunału spełnia wymienione wymagania, w tym także sędzia Mariusz Muszyński, którego dotyczy wniosek o wyłączenie. Trybunał

Konstytucyjny nie ma żadnych podstaw do kwestionowania ich statusu jako sędziów Trybunału.

Wniosek o wyłączenie sędziego Trybunału Mariusza Muszyńskiego z rozpoznania sprawy o sygn. U 1/17 ze względu na to, że jest on osobą nieuprawnioną do orzekania, nie zasługuje na uwzględnienie.

Trybunał konsekwentnie przypomina, że wniosek w sprawie o wyłączenie sędziego, który – zdaniem Rzecznika – nie jest sędzią, został oparty na przesłance wyłączenia nieznannej ustawie o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym ani kodeksowi postępowania cywilnego.

Rzecznik po raz kolejny przedstawia te same argumenty dotyczące statusu sędziego Trybunału Konstytucyjnego Mariusza Muszyńskiego, a swoje twierdzenia wywodzi z orzeczeń, w których Trybunał Konstytucyjny nie orzekał, że sędzia Mariusz Muszyński (a także sędziowie Henryk Cioch i Lech Morawski) nie są sędziami Trybunału. Ponadto Rzecznik uznaje, że o nielegalności wyboru tych sędziów zdecydowało także postanowienie TK z 7 stycznia 2016 r. (sygn. U 8/15 OTK ZU A/2016, poz. 1). Trybunał przypomina, że wskazane postanowienie wprost przemawia przeciwko żądaniu Rzecznika. W postanowieniu tym Trybunał umorzył bowiem postępowanie wszczęte wnioskiem o zbadanie zgodności z Konstytucją uchwał, na podstawie których Sejm wybrał sędziów Trybunału. Uznał się więc wyraźnie za organ niekompetentny do rozstrzygania tego rodzaju spraw (podstawę prawną umorzenia stanowił art. 104 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym, Dz. U. z 2016 r. poz. 293). Trybunał w niniejszym składzie podkreśla, że tylko taki jest prawny skutek tego orzeczenia, niezależnie od niektórych wywodów przedstawionych przez skład orzekający w jego uzasadnieniu czy treści dołączonych do postanowienia dwóch zdań odrębnych.

3. Argument dotyczący braku bezstronności sędziego Mariusza Muszyńskiego ze względu na to, że przedmiotem sprawy o sygn. U 1/17 jest uchwała w sprawie wyboru sędziów TK, którzy w innych orzeczeniach przesądzi o statusie Mariusza Muszyńskiego jako sędziego TK, należy uznać za bezzasadny.

Trybunał orzeka w sprawach wyraźnie wskazanych w Konstytucji, w szczególności o zgodności aktów normatywnych i przepisów z aktami wyższego rzędu. Ze względu na to, że Trybunał Konstytucyjny składa się tylko z 15 sędziów, którzy ściśle ze sobą współpracują, należałoby uznać, że w każdym wypadku, gdy przedmiotem kontroli

Trybunału są sprawy z zakresu dotyczącego tego organu lub jego sędziów, można podnosić wątpliwości co do bezstronności składu orzekającego, gdyż sędziowie podejmując rozstrzygnięcie orzekają w sprawach ich dotyczących.

Trybunał przypomina, że Konstytucja uprawnia określone podmioty do inicjowania kontroli przed Trybunałem Konstytucyjnym. Takie prawo ma między innymi Rzecznik Praw Obywatelskich, który może występować do Trybunału z wnioskami (art. 191 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 188 Konstytucji). Gdyby przyjąć argumentację Rzecznika, że sędzia Mariusz Muszyński nie jest bezstronny w rozstrzygnięciu sprawy, to również każdy inny sędzia Trybunału nie byłby właściwy do zasiadania w składzie orzekającym w sprawie dotyczącej uchwał o wyborze sędziów Trybunału, bo każdy z sędziów jest członkiem 15-osobowego Trybunału, a zależności między sędziami tego organu mogą budzić wątpliwości co do ich bezstronności, niepozwalające na wydanie obiektywnego orzeczenia. Trybunał nie mógłby więc rozpoznawać spraw dotyczących Trybunału i jego sędziów. Przyjęcie tej interpretacji ograniczyłoby konstytucyjne uprawnienia danych podmiotów do uruchamiania postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym i powodowałoby dysfunkcjonalność działania tego organu.

Należy zwrócić uwagę, że w uzasadnieniach postanowień dotyczących wyłączenia sędziów, w których orzekał sędzia TK Mariusz Muszyński, Trybunał wyraźnie wskazywał, że nie rozstrzygnął o legalności jego wyboru. Zatem skoro nie istnieją orzeczenia Trybunału, które przesądzałyby o statusie Mariusza Muszyńskiego jako sędziego Trybunału, tym bardziej nie będzie miało znaczenia, że określone orzeczenia dotyczące przepisów ustaw o Trybunale Konstytucyjnym czy uchwał o wyborze sędziów TK były wydawane przez Stanisława Rymara, Piotra Tuleję czy Marka Zubika.

Powyższe argumenty świadczą o tym, że twierdzenie, iż istnieje wątpliwość co do bezstronności sędziego Mariusza Muszyńskiego tylko dlatego, że w opinii Rzecznika będzie on orzekał w sprawie sędziów, którzy przesadzili o tym, że sędzia Mariusz Muszyński nie jest sędzią Trybunału, jest bezpodstawne.

4. Trybunał stwierdza, że zarzut dotyczący tego, iż sędzia Mariusz Muszyński nie jest bezstronny, bo dokonał wyłączenia sędziów Stanisława Rymara, Piotra Tulei i Marka Zubika w innej sprawie toczącej się przed Trybunałem, również nie ma uzasadnienia.

Ustawa o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym przewiduje instytucję wyłączenia sędziego w określonych w przepisach wypadkach. To, że dany sędzia wyłączy innego z orzekania w konkretnej sprawie, ze względu na to, że zachodzą ustawowe przesłanki wyłączenia, nie może być potraktowane jako brak bezstronności tego sędziego w orzekaniu. Nie budzi wątpliwości to, że uczestnicząc w procedurze wyłączenia sędziego z orzekania, dany sędzia Trybunału realizuje przypisane mu ustawą obowiązki.

5. Na uwzględnienie nie zasługuje także argument, że wypowiedź sędziego Stanisława Rymara w zdaniu odrębnym, w którym uznał on sędziego Henryka Ciocha za osobę nieuprawnioną do orzekania (co zdaniem Rzecznika można odnieść do sędziego Mariusza Muszyńskiego), może budzić wątpliwość co do bezstronności sędziego Mariusza Muszyńskiego.

Zgodnie z art. 106 ust. 3 otpTK, członek składu orzekającego, który nie zgadza się z większością głosujących, może przed ogłoszeniem orzeczenia zgłosić zdanie odrębne. Skorzystanie z tej instytucji jest formą wyrażenia odmiennego poglądu co do rozstrzygnięcia sprawy przez sędziego zgłaszającego zdanie odrębne i jest wyrazem niezawisłości sędziowskiej. Zgłoszenie zdania odrębnego nie wpływa na rozstrzygnięcie, które poparła większość głosujących. Na pewno ta forma wypowiedzi sędziego ze składu orzekającego nie rozstrzyga sprawy toczącej się przed Trybunałem co do *meritum*, a tym bardziej nie przesądza o statusie członków składu orzekającego. Sędzia Trybunału nie ma możliwości w zdaniu odrębnym w sposób władczy zdecydować o tym, że dana osoba jest w składzie orzekającym w sposób nieuprawniony lub że dana osoba nie jest sędzią Trybunału.

Wskazane okoliczności powodują, że nie zachodzi przesłanka wyłączenia sędziego Mariusza Muszyńskiego z orzekania.

6. Podsumowując, wniosek Rzecznika o wyłączenie sędziego Trybunału Konstytucyjnego nie zasługuje na uwzględnienie. Został on – podobnie jako to miało miejsce w wypadku wcześniejszych tego rodzaju wniosków Rzecznika – oparty na przesłance wyłączenia nieznaną w ustawie o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym ani w kodeksie postępowania cywilnego. Argumenty powołane przez wnioskodawcę nie pozwalają uznać, że istnieją ustawowe okoliczności

przemawiające za wyłączeniem sędziego TK Mariusza Muszyńskiego z udziału w rozpoznawaniu sprawy o sygn. U 1/17.

Z powyższych względów Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność:

Sekretarz Trybunału

Anna Zołotar-Wiśniewska

Anna Zołotar-Wiśniewska

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

Sygn. akt M 1/17

dot.: VII.510.9.2017.MKS

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	2017 -07- 28
ZAŁ.	NR

Pan
Adam BODNAR
Rzecznik Praw Obywatelskich